

RAQAMLI IQTISODIYOTNING RIVOJLANISHIDA TA'LIM TIZIMINING
O'RNI: METODOLOGIK YONDASHUVLAR VA AMALIY MISOLLAR

Qurbonova Farangiz Maxmudovna

Asistent o'qituvchi Zarmed University

farangizabduraximova131@gmail.com

Anotatsiya. Ushbu maqola raqamli iqtisodiyot va ta'lim tizimi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tadqiq qiladi. Raqamli iqtisodiyot mavjud iqtisodiy munosabatlarni zamonaviy texnologiyalar, raqamli platformalar va innovatsion biznes modellar orqali transformatsiya qilishni anglatadi. Tadqiqotda tahlil va sintez, taqqoslama tahlil, kontent-tahlil, tizimli yondashuv hamda empirik kuzatuv metodlaridan foydalanilgan. O'zbekiston tajribasi asosida masofaviy ta'lim, "Onlayn maktab" loyihasi va Learning Management System (LMS) platformalarining joriy etilishi misol tariqasida keltirilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi ta'lim tizimida raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash va innovatsion tafakkurni shakllantirish bilan chambarchas bog'liq. Shuningdek, hayot davomida ta'lim olish (lifelong learning) konsepsiyasi, qisqa muddatli malaka oshirish kurslari va ingliz tili kompetensiyalarini rivojlantirish raqamli iqtisodiyotni rivojlantirishning muhim shartlari sifatida ajratilgan.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, masofaviy ta'lim, onlayn maktab, Learning Management System (LMS), ta'limning innovatsion metodlari, raqamli savodxonlik, lifelong learning, O'zbekiston.

Abstract: This article examines the relationship between the digital economy and the education system. The digital economy refers to the transformation of existing economic relations through modern technologies, digital platforms, and innovative business models. The study employs methods such as analysis and synthesis, comparative analysis, content analysis, systematic approach, and empirical observation. The experience of Uzbekistan is illustrated through examples such as distance learning, the "Online School" project, and the implementation of Learning Management System (LMS) platforms. The findings indicate that the sustainable development of the digital economy is closely linked to the development of digital literacy, critical thinking, and innovative thinking within the education system. Furthermore, the implementation of lifelong learning, short-term professional development courses, and the enhancement of English language competencies are identified as key factors in advancing the digital economy.

Keywords: Digital economy, distance learning, online school, Learning Management System (LMS), innovative educational methods, digital literacy, lifelong learning, Uzbekistan.

Raqamli iqtisodiyot — bu raqamli texnologiyalardan foydalanishga asoslangan iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy kommunikatsiyalar tizimidir. U ayrim manbalarda internet iqtisodiyoti,

TANQIDIY NAZAR, TAHLILIIY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

yangi iqtisodiyot yoki veb-iqtisodiyot atamaları bilan ham izohlanadi. Raqamli iqtisodiyot mutlaqo yangi, noldan yaratiladigan iqtisodiy model emas, balki mavjud iqtisodiyotning yangi texnologiyalar, raqamli platformalar va zamonaviy biznes modellarini joriy etish orqali transformatsiyalanishini anglatadi.

Raqamli iqtisodiyotning asosiy belgilari sifatida avtomatlashtirishning yuqori darajasi, elektron hujjat aylanishi, hisob va boshqaruv tizimlarining elektron integratsiyasi, elektron ma’lumotlar bazalaridan foydalanish, mijozlar bilan o‘zaro munosabatlarni boshqarish tizimlarining (CRM) mavjudligi hamda korporativ tarmoqlarning rivojlanganligi ko‘rsatib o‘tiladi.

Ma’lumki, jamiyat taraqqiyotining asosiy omillari hamda davlatning raqobatbardoshligi va barqaror rivojlanishini ta’minlovchi muhim kuch — bu fan, ta’lim va tarbiyadir. Mamlakatimizning istiqboldagi taraqqiyoti, avvalo, ta’lim tizimining samaradorligi hamda yosh avlodning har tomonlama yetuk qilib tarbiyalanishi bilan bevosita bog‘liq.

Shu bois so‘nggi yillarda O‘zbekistonda mamlakatni kompleks rivojlantirish, ta’lim tizimini takomillashtirish hamda Yangi O‘zbekistonni barpo etish maqsadida barcha sohalarda keng ko‘lamli va tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Global miqyosda yuzaga kelgan koronavirus pandemiyasi sharoitida O‘zbekiston ta’lim tizimi ham jiddiy sinovdan o‘tdi. Shunga qaramay, davlat tomonidan o‘z vaqtida ko‘rilgan chora-tadbirlar natijasida qisqa muddatda “onlayn maktab” loyihasi hamda masofaviy ta’lim mexanizmlari joriy etildi va ta’lim jarayonining uzluksizligi ta’minlandi.

Milliy ta’lim tizimining tub islohiga beqiyos e’tibor qaratilmoqda, bu islohot “Yangi O‘zbekiston maktab eshigidan boshlanadi” degan g‘oya asosida amalga oshirilmoqda. Fan, madaniyat va san’at, adabiyot va sportni rivojlantirish, ma’naviy-tarbiyaviy ishlar samaradorligini oshirish, yoshlarning, xususan qizlarning iste’dod va salohiyatini ro‘yobga chiqarish bo‘yicha keng qamrovli ishlar olib borilmoqda.

Bularning barchasi O‘zbekistonda Uchinchi Renessansning — milliy rivojlanishning yangi davrining poydevorini yaratadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev shunday ta’kidlagan:

“Shaxsan men ishonaman, bizning ilmiy ishlariga chin qalbidan bag‘ishlangan olimlarimiz, ulug‘ ajdodlarimizning ilmiy an‘analari davom ettirib, fan sohasida rivojlanishimizning harakatlantiruvchi kuchiga aylanadi va mamlakat taraqqiyotiga xizmat qiladigan muhim kashfiyotlarni amalga oshiradi” [1].

Raqamli iqtisodiyot raqamli texnologiyalardan foydalanishga asoslangan iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy kommunikatsiyalar tizimi bo‘lib, u mavjud iqtisodiy munosabatlarning zamonaviy texnologiyalar, raqamli platformalar va innovatsion biznes modellar orqali transformatsiyalanishini ifodalaydi. Mazkur jarayonda oliy va umumiy ta’lim tizimi raqamli ko‘nikmalarni shakllantirishning asosiy institutsional mexanizmi sifatida namoyon bo‘ladi.

Metodologik asoslar

Mazkur tadqiqotda quyidagi ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi:

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G‘OYALAR

- **tahlil va sintez usullari** — raqamli iqtisodiyot va ta’lim tizimi o‘rtasidagi o‘zaro bog‘liqlikni aniqlashda;
- **taqqoslama tahlil** — an’anaviy va raqamli ta’lim modellarining samaradorligini solishtirishda;
- **kontent-tahlil** — normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari va ilmiy manbalarni o‘rganishda;
- **tizimli yondashuv** — ta’lim, iqtisodiyot va texnologiyalar o‘rtasidagi integratsiyani baholashda;
- **empirik kuzatuv va ikkinchi darajali ma’lumotlar tahlili** — masofaviy ta’lim amaliyotlari misolida.

Misol uchun ko‘rib chiqadigan bo‘lsak, O‘zbekiston tajribasida raqamli ta’lim infratuzilmasini rivojlantirish bo‘yicha bir qator amaliy choralar amalga oshirilmoqda. Jumladan, koronavirus pandemiyasi davrida joriy etilgan “Onlayn maktab” loyihasi qisqa muddatda millionlab o‘quvchilarni masofaviy ta’lim bilan qamrab olish imkonini berdi. Ushbu loyiha raqamli platformalar orqali ta’lim jarayonining uzluksizligini ta’minlashda samarali mexanizm sifatida xizmat qildi.

Bundan tashqari, oliy ta’lim muassasalarida Learning Management System (LMS) platformalarining (Moodle, Google Classroom va boshqalar) joriy etilishi talabalarning mustaqil ta’lim olish ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qilmoqda. Dual ta’lim modeli asosida IT kompaniyalar va universitetlar o‘rtasidagi hamkorlik talabalarni real raqamli loyihalarga jalb etish orqali ularning amaliy kompetensiyalarini oshirmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, raqamli iqtisodiyotning barqaror rivojlanishi ta’lim tizimida raqamli savodxonlik, tanqidiy fikrlash va innovatsion tafakkurni shakllantirish bilan chambarchas bog‘liq. Shu bois ta’lim jarayoniga hayot davomida ta’lim olish (lifelong learning) konsepsiyasini joriy etish, qisqa muddatli malaka oshirish kurslarini kengaytirish hamda ingliz tili kompetensiyalarini rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, raqamli iqtisodiyot sharoitida ta’lim tizimi nafaqat bilim beruvchi, balki innovatsion g‘oyalarni shakllantiruvchi va ularni iqtisodiyotning real sektoriga tatbiq etuvchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Ta’lim va raqamli texnologiyalar integratsiyasini kuchaytirish mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishning asosiy shartlaridan biridir.

Adabiyotlar ro‘yhati

1. Mirziyoyev Sh.M. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaati / *Xalq so‘zi*, 28 dekabr 2019 y
2. Kurpayanidi K.I., Ashurov M.S. O‘zbekistonda tadbirkorlik muhitining zamonaviy holati va uni samarali rivojlantirish muammolari / GlobeEdit Academic Publishing, European Union, 2019.

TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G'UYALAR

3. Panshin B. Raqamli iqtisodiyot: rivojlanish xususiyatlari va tendensiyalari // *Fan va innovatsiyalar*, 2016. T. 3. № 157.
4. Savina T.N. Raqamli iqtisodiyot yangi rivojlanish paradigmasi sifatida: chaqiriqlar, imkoniyatlar va istiqbollor // *Finans va kredit*, 2018. № 3 (771).
5. Tapskott Don. Elektron-raqamli jamiyat: tarmoq aql davrining afzalliklari va kamchiliklari - Kyiv: ITN Press, 1999.
6. Xodiev B.Yu. O'zbekiston: "raqamli iqtisodiyot"ni yaratish // *Rossiya tashqi iqtisodiy veksnik*, 2017. № 12. S. 5-12.
7. O'zbekiston Respublikasi rivojlanishining beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha harakatlar strategiyasini amalga oshirish bo'yicha davlat dasturi (2017–2021 yillar) "faol investitsiyalar va ijtimoiy rivojlanish yili"da. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti farmoni № UP-5635, 17.01.2019 // *Milliy qonunchilik ma'lumotlar bazasi*, 18.01.2019. № 06/19/5635/2502.

